

Uchwała nr 6/2024
Komitetu Nauk Filozoficznych PAN
z dnia 3 września 2024 r.

Stanowisko Komitetu Nauk Filozoficznych PAN
ws. projektu ustawy o zmianie ustawy o Polskiej Akademii Nauk oraz niektórych innych
ustaw - sformułowane w ramach konsultacji publicznych

Komitet Nauk Filozoficznych Polskiej Akademii Nauk wyraża zaniepokojenie nowym brzmieniem art. 35 projektu ustawy o Polskiej Akademii Nauk:

[1] W skład komitetu naukowego wchodzić członkowie krajowi i członkowie akademii młodych uczonych, stosownie do dyscyplin naukowych albo artystycznych, które reprezentują zgodnie z oświadczeniami złożonymi na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oraz osoby wybrane przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, i 6 tej ustawy.

Stanowczo opowiadamy się za pozostawieniem dotychczasowego zapisu, w którym określa się zasadę wyboru członków komitetu tak, że do niego wchodzić członkowie krajowi Akademii zgodnie z ich specjalnością naukową oraz osoby wybrane przez właściwe środowisko naukowe.

W opinii KNF PAN nowa zasada wyboru członków komitetów jest niespójna z celem powoływania i działania komitetów naukowych PAN.

Cel jest jasno określony w art. 33, a jest nim integracja naukowców z całego kraju. Taki cel może zrealizować gremium wyłonione przez środowisko osób kompetentnych w danej dyscyplinie. Kompetencje te są zaś z zasady niezależne od struktur państwowych i aktualnej polityki naukowej państwa, a zależne wyłącznie od indywidualnego wysiłku każdego naukowca. Tymczasem, takie instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, jak RGNiSW są wprost powiązane i zależne od aktualnych struktur rządowych i polityki naukowej państwa. Ponadto środowisko szkolnictwa wyższego i nauki (RGNiSW) różni się istotnie od środowiska badaczy naukowych, jakim są komitety naukowe. To pierwsze jest bardzo szerokie, obejmuje badania oraz dydaktykę, natomiast to drugie – tylko badania. Proponowana zmiana nie tylko niedemokratycznie oddala PAN od środowiska badaczy, wprowadzając biurokratyczne struktury pośredniczące, takie jak RGNiSW, lecz przede wszystkim rozmywa interes naukowy. Choć oczywiście oba te obszary są blisko powiązane, to jednak mają odmienne cele, priorytety i oczekiwania. Jasne rozróżnienie tych aspektów mogłoby pomóc lepiej oddać specyfikę i wyzwania, przed jakimi znajduje się Akademia.

Jedną z głównych wartości komitetów naukowych PAN jest to, że są reprezentacją środowiska naukowego wyłonioną w trybie demokratycznych wyborów dokonywanych przez naukowców reprezentujących określone dyscypliny naukowe. W ostatnich wyborach, które odbyły się jesienią 2023 roku, wzięła udział rekordowa liczba ok. 10000 naukowców, co świadczy o istotnej roli, jaką komitety pełnią w swoich środowiskach. Zgodnie z propozycją (art. 19) komitety w nowym składzie miałyby być powołane w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy, co wiązałoby się z przerwaniem dopiero co rozpoczętej kadencji obecnie istniejących komitetów.

KNF PAN ma także zastrzeżenia co do proponowanej treści art. 33. Nasze wątpliwości budzi przede wszystkim rozszerzenie działalności komitetów naukowych na dyscypliny artystyczne. W ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” ustawodawca wprowadził rozłączny i wyczerpujący podział dyscyplin na dyscypliny naukowe i artystyczne. Na mocy obecnej klasyfikacji dziewięciu dziedzin naukowych i jednej dziedziny sztuki (a do niej należą wszystkie dyscypliny artystyczne) rozszerzanie działalności komitetów naukowych na dyscypliny artystyczne nie znajduje zatem uzasadnienia.

Przewodnicząca Komitetu Nauk Filozoficznych PAN

/-/ Prof. dr hab. Joanna Odrowąż-Sypniewska